

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Právnická fakulta
Ústav medzinárodného práva a európskeho práva

Návrh tém rigorózných prác zo študijných predmetov

Medzinárodné právo verejné
a
Medzinárodné právo súkromné

1. Jednostranné akty štátov ako prameň medzinárodného práva

Unilateral Acts of the States as the Source of International Law

Jednostranné akty štátov patria medzi základné pramene medzinárodného práva, keďže aj jednostranné akty štátov sa môžu stať prameňom záväzkov podľa medzinárodného práva. Cieľom rigorózneho práce by malo byť preskúmanie jednostranných aktov štátov ako prameňa práva, a to aj vo svetle práce Komisie OSN pre medzinárodné právo. Ako zdroj skúmania by nemala byť opomenutá ani rozhodovacia činnosť medzinárodných súdnych orgánov, ako je napríklad Medzinárodný súdny dvor a jeho rozhodnutie vo veci Nukleárne testy (Austrália v. Francúzsko, Nový Zéland v. Francúzsko).

2. Soft-law v súčasnom medzinárodnom práve

Soft-law in Current International Law

Soft law, niekedy nazývané ako mäkké právo, zohráva v súčasnosti veľkú úlohu pri rozvoji rôznych oblastí medzinárodného práva, ako je napr. právo životného prostredia, či ochrana práv pôvodných obyvateľov. Cieľom práce je analyzovať koncept soft law, úlohu soft law pri rozvoji medzinárodného práva, jeho záväzných pravidiel, ako aj postavenie samotného soft law v oblasti prameňov medzinárodného práva. Neopomenuteľnou pri skúmaní bude aj činnosť Komisie OSN pre medzinárodné právo a jej vplyv na medzinárodné právo prostredníctvom soft law v rámci kodifikácie a pokrokového rozvoja na úrovni medzinárodného práva.

3. Súčasný stav a perspektívy ďalšieho vývoja medzinárodnoprávneho režimu Arktídy

Current State and Perspectives of further Development of Legal Regime of the Arctic

V nadväznosti na súčasný globálny problém otepľovania vzrastá záujem o oblasť Arktídy, a to nie len zo strany štátov susediacich so Severným ľadovým oceánom, ale aj tých nesusediacich. Rovnako o oblasť Arktídy prejavujú záujem medzinárodné organizácie ako je napr. Európska únia. Cieľom práce je analyzovať právnu úpravu, ktorá sa vzťahuje na oblasť Arktídy, špeciálne pravidlá morského práva. Významnú úlohu zohráva aj Arktická rada, ktorej úlohou je chrániť prostredie Arktídy napríklad z pohľadu rovnováhy medzi ochranou životného prostredia a udržateľným rozvojom danej oblasti, a to aj prostriedkami soft law.

4. K tzv. judicializácii medzinárodného práva ako aj k jej problémom a perspektívam

On the so called Judicialization of International Law as well as to its problems and perspectives

Cieľom rigorózneho práce je analyzovať vybrané problémy a perspektívy judicializácie medzinárodného práva, ktoré sa môžu týkať ako univerzálnej, regionálnej či osobitnej judicializácie medzinárodného práva, ktorá súvisí s jej vybranými oblasťami. Medzi vybrané problémy a perspektívy možno zahrnúť obligatórnu jurisdikciu nad určitými druhmi sporov, možnosť zapojenia neštátnych aktérov ako strán v spore, absenciu efektívnych vynucovacích opatrení, či kompetenčné konflikty.

5. Aplikácia sankcií BR OSN prostredníctvom pravidiel práva EÚ

Application of UN Security Council Sanctions via Rules of EU Law

Cieľom rigorózneho práce je analyzovať aplikáciu nedávno prijatých sankcií Bezpečnostnej rady OSN prostredníctvom pravidiel práva EÚ. Charta OSN v kapitole VII hovorí o oblastných dohodách a orgánoch na riešenie otázok medzinárodného mieru a bezpečnosti, ktoré sú vhodné pre akcie oblastného (regionálneho) charakteru. EÚ vykonáva sankcie BR OSN v rámci Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ktorá je zakotvená v piatej hlave Zmluvy o EÚ a môže byť zameraná na štáty, fyzické alebo právnické osoby, skupiny alebo neštátne subjekty.

6. Komisia OSN pre budovanie mieru - nový prvok v režime kolektívnej bezpečnosti podľa kapitoly VII Charty OSN

UN Peacebuilding Commission – New Element in Collective Security Regime according to Chapter VII of the UN Charter

Cieľom rigorózneho práce je zhodnotiť príspevok Komisie OSN pre budovanie mieru – medzivládneho poradného orgánu OSN, ktorý podporuje mierové úsilie v krajinách, ktoré sa dostávajú z konfliktu. Cieľom Komisie je navrhnúť integrované stratégie na budovanie mieru a obnovu po konflikte. Autor práce by mal poukázať na úlohu a príspevok Komisie v oblasti kolektívnej bezpečnosti v súlade s kapitolou VII Charty OSN.

7. Umeľá inteligencia v čase ozbrojeného konfliktu z pohľadu medzinárodného práva

Artificial intelligence in the times of armed conflict from the International law perspective

Cieľom práce je komplexné zhodnotenie využívania umelej inteligencie počas ozbrojeného konfliktu. V súčasnosti je istá forma umelej inteligencie využívaná v rámci rôznych zbraňových systémov. Predmetom skúmania môže byť nie len zhodnotenie odpovede na otázku súladu vývoja a používania autonómnych zbraňových systémov s medzinárodným právom, ale aj využívanie umelej inteligencie v rámci tzv. cyber útokov. Umeľá inteligencia však môže byť využívaná nie len na ozbrojený útok, ale aj ochranu civilistov alebo záchranu ranených príslušníkov ozbrojených síl. Cieľom práce je tak zhodnotenie využívania umelej inteligencie v čase ozbrojeného konfliktu za účelom útoku i ochrany obetí vojny.

The aim of the thesis is complex examination of the artificial intelligence in times of armed conflict. Nowadays, various weapon systems may use the certain level of artificial intelligence. The research may be focused not just on the question of the compliance of the development and use of autonomous weapon systems with the international law, but also on use of artificial intelligence within the cyber attack. Moreover, the artificial intelligence may be used not only within the attack, but also for the protection of civilians or rescuing the wounded and sick in armed forces in the field. The purpose of the thesis is than examination of the use of artificial intelligence in times of armed conflict for the purpose of the attack, as well as protection of the victims of war.

8. Výzvy medzinárodného environmentálneho práva

Challenges of international environmental law

Cieľom rigorózneho práce je poukázať na súčasné výzvy medzinárodného environmentálneho práva. V súčasnosti medzinárodné spoločenstvo prijíma značný počet právne záväzných dokumentov súvisiacich s ochranou jednotlivých zložiek medzinárodného prostredia, akými sú atmosféra, voda, pôda, lesy a pod. S

problematikou medzinárodného environmentálneho práva taktiež súvisí otázka migrácie obyvateľstva predovšetkým z oblastí, ktorým hrozí trvalé zaplavenie alebo dezertifikácia.

9. Ochrana životného prostredia počas ozbrojeného konfliktu v medzinárodnom práve verejnom

Protection of the Environment During the Armed Conflict in International Public Law

Cieľom rigorózneho práce je analýza medzinárodnoprávnej úpravy v oblasti ochrany životného prostredia počas ozbrojených konfliktov, ktorá obsahuje otázky týkajúce sa ochrany životného prostredia v rámci medzinárodných ozbrojených konfliktov, v rámci ozbrojených konfliktov nemajúcich medzinárodný charakter, prostredníctvom medzinárodného práva ozbrojených konfliktov, medzinárodného humanitárneho práva, medzinárodného práva odzbrojenia a medzinárodného práva životného prostredia a problematiku zodpovednosti za škody na životnom prostredí spôsobené počas ozbrojených konfliktov.

The goal of the doctoral thesis is the analysis of international arrangement in the field of protection of the environment during the armed conflicts , which includes questions related to the protection of the environment in international armed conflicts, non-international armed conflicts, by the rules of international law of armed conflicts, international humanitarian law, international disarmament law and international environmental law and matters related to responsibility and liability for environmental damage caused during the armed conflicts.

10. Medzinárodná arbitráž a jej význam v medzinárodnom práve verejnom

International Arbitration and its Importance in International Public Law

Cieľom rigorózneho práce je analýza problematiky medzinárodnej arbitráže z pohľadu jej pojmu, funkcií, pôvodu, klasifikácie, nezávislosti, jurisdikcie a účinkov rozhodnutí, v duchu existujúcich pravidiel medzinárodného práva verejného v danej oblasti, najmä pravidiel jeho inštitútu pokojného riešenia medzinárodných sporov. Uvedené analýza vytvorí priestor pre zhodnotenie významu medzinárodnej arbitráže v medzinárodnom práve verejnom.

The aim of the doctoral thesis is to analyze the issues of international arbitration in terms of its concept, functions, origin, classification, independence, jurisdiction and the effects of decisions, in the spirit of existing rules of public international law in the field, especially the rules of its institute of peaceful settlement of international disputes. The above analysis will create a space for assessing the importance of international arbitration in public international law.

11. Regionálne mechanizmy reakcie na prírodné katastrofy

Regional disaster response mechanisms in the event of natural disasters

Cieľom rigorózneho práce je analyzovať a porovnať vybrané regionálne mechanizmy reakcie na prírodné katastrofy pôsobiace v rámci Európy, Ázie, Afriky či Ameriky. Autor práce by sa mal primárne zamerať na postupy regionálnych mechanizmov reakcie na katastrofy, ktorými sa poskytuje pomoc postihnutým štátom a s tým súvisiace právne aspekty.

12. Europeizácia a iné unifikačné tendencie medzinárodného práva súkromného a procesného

Europeanization and other Tendencies Towards Unification of International Private and Procedural Law

Medzinárodné právo súkromné a procesné (MPSaP) je odvetvím vnútroštátneho práva, ktoré sa stalo predmetom rozsiahlych unifikačných snáh. Rigorózna práca by sa mala zamerať na trendy v unifikácii MPSaP, osobitne na jeho europeizáciu. Eminentným trendom v rámci europeizácie MPSaP je postupné rozširovanie predmetu unifikácie. Ďalším trendom sa stáva európska unifikácia MPSaP, ktorá je len parciálna. Skupina členských štátov môže iniciovať posilnenú spoluprácu, pričom ostatné členské štáty EÚ

nemusia byť zapojené, čím vzniká sub-regionálne právo. Ďalšou zaujímavou regulačnou možnosťou, ktorá bola využitá pri nariadení o vyživovacej povinnosti, je zjednotenie obsahu unifikačnej medzinárodnej zmluvy s európskym nariadením.

13. Význam voľby práva a voľby právomoci v medzinárodnom práve súkromnom a procesnom

Importance of Choice of Law and Choice of Court in Private International Law and Procedure

Za zakladateľa súkromnej autonómie v medzinárodnom práve súkromnom sa považuje francúzsky právnik Charles Dumoulin, ktorý už v 16. storočí vôľu subjektov považoval za hlavné kolízne kritérium na zmluvy. Rigorózna práca by mala priblížiť súčasnú podobu súkromnej autonómie v medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, ktorá sa preniesla ďaleko za hranice zmluvných vzťahov. Kriticky by mala nahliadnuť najmä na nové podoby voľby práva a voľby právomoci upravené v nariadeniach EÚ, ktoré boli prijaté v rámci posilnenej spolupráce (rozvod, majetkové práva manželov).

14. Miesto a úloha medzinárodného práva súkromného v súčasnom medzinárodnom práve kozmickom

Role of Private International Law in Contemporary International Space Law

V roku 2020 uplynulo 30 rokov od vydania článku prof. JUDr. Jána Klučku, CSc. v prestížnom časopise *The International and Comparative Law Quarterly*, v ktorom bola analyzovaná úloha medzinárodného práva súkromného v právnej úprave kozmického priestoru (Klučka, J.: *The Role of Private International Law in the Regulation of Outer Space*. In: *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 39, No. 4, Oct. 1990, s. 918-922). Oblasť medzinárodného práva súkromného za tento čas prekonala zásadné zmeny, ktorých hnacím motorom je proces europeizácie medzinárodného práva súkromného. Zároveň dochádza k procesu „privatizácie“ vesmírnych činností. Úlohou autora je priniesť aktuálny pohľad na miesto a úlohu medzinárodného práva súkromného pri regulácii činností v kozmickom priestore.

15. Vymožitelnosť dodržiavania základných práv v súčasnom medzinárodnom práve

Enforcement of fundamental rights compliance in current international law

Autor práce by sa mal zamerať na prostriedky, akými je možné dosiahnuť efektívnosť dodržiavania základných práv v medzinárodnom práve. Cieľom práce je zhodnotiť a porovnať jednotlivé mechanizmy, z hľadiska medzinárodného práva, pôsobiace za účelom rešpektovania a dodržiavania základných práv. Je možné sa zamerať na efektívnosť pôsobenia jednotlivých inštitúcií, ako aj súdnych orgánov a konaní na dodržiavanie základných práv.

16. Právo na spravodlivé súdne konanie v kontexte medzinárodnej justičnej spolupráce

Right to a fair trial in context of international justice cooperation

V oblasti medzinárodnej justičnej spolupráce nastáva viacero problematických momentov, ktoré majú negatívny vplyv na spravodlivé súdne konanie. Predovšetkým neefektívnosť justičnej spolupráce môže mať za následok vážne zásahy do tohto základného práva. Autor práce by sa mal preto zamerať na komplikácie, ktoré v rámci medzinárodnej justičnej spolupráce nastávajú, aký majú dosah na toto základné právo a ako je možné dané situácie riešiť.

17. Autonómia vôle v medzinárodnom rodinnom práve

Autonomy of Will in International Family Law

V občianskych a obchodných vzťahoch s cudzím prvkom je autonómia vôle historicky pevne etablovaným princípom, keď strany môžu do veľkej miery svojou voľbou ovplyvniť právomoc a rozhodné právo. V rodinných vzťahoch bolo typické, že z dôvodu ich spätosti s kultúrou a tradíciami spoločnosti štát autonómiu vôle neprípúšťal. Uvedená ochranná pozícia sa v ostatných rokoch mení: obmedzená autonómia vôle je prítomná pri právomoci v manželských vzťahoch a rodičovských veciach, taktiež pri vyživovacej povinnosti. Pri rozhodnom práve pre rozvod a pri majetkových manželských veciach všeobecne však v slovenskom predpise voľba prípustná nie je, hoci trend v európskej legislatíve je opačný. Autor by mal analyzovať existujúce možnosti autonómie vôle a posúdiť alternatívy pre vývoj zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom.

The autonomy of will is a historically firmly established principle in civil and commercial matters with a foreign element, where the parties can largely influence the jurisdiction and applicable law by their choice. In family relationships, it was typical that the State did not allow the autonomy of the will due to their connection with the culture and traditions of society. The aforementioned protective position has changed in recent years: limited autonomy of the will is present in the case of jurisdiction in matrimonial and parental matters, as well as in the maintenance obligations. However, in the case of the applicable law to divorce and matrimonial property matters in general, the choice is not permissible in the Slovak law, although the trend in European legislation is the opposite. The author should analyze the existing possibilities of the autonomy of the will and assess the alternatives for the development of the Slovak Act on International Private and Procedural Law.

18. Ohrozenie bezpečnosti štátu ako ospravedlniteľný dôvod neplnenia medzinárodnoprávných záväzkov?

Threat to state security, as acceptable reason for international regulations non-compliance?

V oblasti medzinárodného práva nastávajú situácie, kedy štáty odmietajú plniť svoje záväzky s argumentom ochrany svojich vlastných záujmov. Jedným z nich je ochrana štátu pred nebezpečenstvom rôznej povahy. Aktuálne sa šíriacou sa pandémiou, štáty používajú tento argument, ako dôvod na neplnenie záväzkov, ktoré im z medzinárodného práva vyplývajú. Autor by sa mal zamerať na konkrétne situácie a oblasti, v ktorých takéto neplnenie nastáva, porovnať ich a zhodnotiť, akým spôsobom je potrebné na dané situácie nazeráť, ako ich vyhodnocovať a aké prípadné následky a dopady môžu z hľadiska medzinárodného práva predstavovať.

19. Dopady klimatických zmien na ochranu ľudských práv

The impact of the climate change on the protection of the human rights

Klimatické zmeny sú jednou z aktuálnych výziev spoločnosti a medzinárodného práva. Tento cezhraničný fenomén ovplyvňuje mnohé oblasti ľudského života, a tým aj ľudské práva, ako je právo na život, právo na čisté, zdravé a udržateľné životné prostredie a pod. Úlohou autora rigorózneho práce by malo byť okrem iného identifikovanie ľudských práv, ktoré sú ovplyvnené pozitívne či negatívne klimatickými zmenami, ich právne zakotvenie v záväzných medzinárodnoprávných dokumentoch, ako aj soft law, a zhodnotenie reakcie medzinárodného spoločenstva na porušovanie týchto práv.

Climate change is one of the current challenges for the society as such and the whole International law. This cross-border phenomenon has an impact on many aspects of the human life and consequently on the human rights, as right to life, right to a clean, healthy and sustainable environment, etc. The task of the author of this rigorous thesis should be, inter alia, the identification of the human rights affected positively or negatively by the climate change, either in the legally binding instruments or soft law, as well as examination of the response of the international community on the violations of such human rights.

20. Výhrada verejného poriadku v medzinárodnom práve rodinnom

Public Policy Exception in the International Family Law

Úlohou autora je preskúmať teoretické východiská výhrady verejného poriadku v medzinárodnom práve súkromnom a následne priestor pre aplikáciu výhrady verejného poriadku v jednotlivých právnych nástrojoch medzinárodného práva rodinného, a to jednak v kolíznom rozmere (odmietnutie cudzieho práva pre rozpor s domácim verejným poriadkom), ako aj v procesnom rozmere (odmietnutie uznania cudzieho

rozhodnutia pre rozpor s domácim verejným poriadkom). Do úvahy je potrebné vziať rozhodnutia Súdneho dvora EÚ, potenciálny vplyv judikatúry EŠLP a výklad výhrady verejného poriadku v judikatúre súdov SR.

V zmysle čl. 4 ods. 3 Poriadku konania rigorózných skúšok na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnickej fakulte môže uchádzač požiadať aj o spracovanie vlastnej témy mimo ponúkaného zoznamu tém rigorózných prác.

Košice, 30.09.2024

prof. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D., v. r.
riaditeľka
Ústavu medzinárodného práva a európskeho práva

prof. JUDr. Miroslav Štrkolec, Ph.D., v. r.
dekan fakulty